

невизначеності та швидких технологічних зрушень, здатність швидко адаптуватися та впроваджувати інноваційні рішення стає вирішальним фактором успіху. Підприємства з сильною цифровою культурою створюють середовище, сприятливе для генерування та реалізації інноваційних ідей, що дозволяє їм випереджати конкурентів та забезпечувати стійке цифрове зростання.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Сенчук В.І., здоб. ОС «бакалавр»
Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **С.Є. Ткаченко**
Державний біотехнологічний університет

Більшість країн досі борються за ефективне використання своїх ресурсів. Сучасна світова практика показує, що для подолання фізичних та адміністративних обмежень розвитку необхідно передати повноваження центрального уряду місцевим органам влади, тобто провести децентралізацію. Розподіл влади покращує управління ресурсами та участь громади, що вважається ключовим для сталого розвитку.

Реформа децентралізації влади в кожній країні розвивалася по своєму особистому шляху. Для одних це був шлях легких реформ і позитивних результатів, а для інших це був тернистий шлях з колосальними зусиллями і стимулювання реформ по всіх напрямках.

Результати децентралізації значною мірою залежать від того, як цей процес розроблено та реалізовано, від адекватного субнаціонального потенціалу та від якості багаторівневого управління, включаючи ефективні механізми координації між рівнями управління. Реформи децентралізації, як правило, потребують часу, а розподіл обов'язків потребує періодичного перегляду. Прагматичний підхід до децентралізації базується на глибокому аналізі політичних, соціальних та економічних умов країни.

Учасники реформи в Естонії поклалися на дотації з державного бюджету для громад, які будуть готові об'єднатися (від 300 до 800 тис. євро на розвиток нового місцевого самоуправління). Станом на 2015 рік Естонія зменшила кількість громад лише на 41 одиницю (з 254 до 213 одиниць). А вже у 2017 році було взагалі зупинене добровільне об'єднання.

У Швеція налічувалося понад 2000 місцевих комун, які мали доволі не сприятливі фінансові умови для самоуправління і існування. Розпочата у 1971 році реформа триває і до сьогодні. За цей час Швеція змогла побудувати для себе оптимальну модель розвитку, яка базувалася на прикладі британської моделі, що характеризувалося відсутністю обмежень місцевих ініціатив та залучаючи інструменти ефективного місцевого самоврядування. На сьогодні Швеція працює маючи чотири типи органів місцевого самоврядування. Одним з основних принципів роботи є субсидіарність, згідно з яким шведські комуни мають два види повноважень: загальної компетенції, у межах закону про місцеве управління, і ті, що надаються спеціальним законодавством. Джерелами прибутків до місцевих бюджетів є: податки, державні субсидії і дотації, місцеві позики і кошти, що сплачують місцеві за різного роду послуги. Наразі в країні налічується 290 (муніципалітетів) комун, якими керують місцеві ради, також є 21 муніципальний округ (лен), що керуються ландстингами та чотири регіональні ради.

В Німеччині німецькі громади можуть приймати власні закони. Схожими з Україною моментами є бюджетні відносини і подібна багаторівнева система фінансового вирівнювання (розподіл податків між ланками бюджетної системи, трансфертне фінансове вирівнювання, а саме дотації, субвенції та ін.). Джерелами доходів бюджетів територіальних одиниць є: податки, збори, кредити, доходи з продажів, державні асигнування тощо. 80% формується з власних надходжень, а 20% за рахунок дотацій та субвенцій.

Потреба в децентралізації призвела Польщу до деконцентрації політичної влади на місцях. Реформа місцевого самоврядування тривала близько десяти років і розпочалася в 1989 році через реформу політичної системи. На другому етапі було проведено адміністративну реформу згідно з якою на території Польщі було утворено 2478 гмін (муніципалітетів), 373 повіти і 16 воеводств (раніше їх було 49). Все це спирається на Закон Республіки Польщі «Про самоврядування воеводства» 1998 р. Після реформи гміни відповідають регіонам типу NUTS-2 згідно з класифікацією Європейського Союзу, а воеводство нараховує близько 2,4 млн мешканців та територію площею близько 19,5 тис. км². Все це після вступу Польщі до ЄС дуже сприяло стати територіальним громадам повноцінними партнерами у рамках міжнародної співпраці.

Знайомство з міжнародним досвідом підтверджує той факт, що більшість європейських країн провели реформу місцевого самоврядування та фінансових відносин, кожна з них стикалася як з

типовими так і не типовими проблемами, але все це давало змогу вдосконалити власне місцеве самоврядування з урахуванням національних особливостей.

Організацією економічного співробітництва та розвитку було визначено десять керівних принципів, які повинні допомогти країнам забезпечити ефективну децентралізацію: уточніть обов'язки, покладені на різні рівні влади; переконайтеся, що всі обов'язки фінансуються достатньо; зміцнення субнаціональної фінансової автономії для підвищення підзвітності; підтримка розвитку субнаціонального потенціалу; створення належних механізмів координації між рівнями влади; підтримка міжюрисдикційного співробітництва; зміцнювати інноваційне та експериментальне управління та сприяти залученню громадян; дозвольте асиметричні механізми децентралізації та максимально використовуйте їх; послідовно підвищуйте прозорість, покращуйте збір даних і посилюйте моніторинг ефективності; посилення національної політики регіонального розвитку та систем вирівнювання. Вказані принципи розбиті на детальні рекомендації з практичними вказівками, перешкодами, яких слід уникати, передовою практикою та контрольним списком дій, розроблених як для федеративних, так і для унітарних країн.

Максимальне використання децентралізації для регіонального розвитку є особливо важливим у нинішньому контексті зростаючої «географії невдоволення» та збільшення розриву між країнами, які відчули себе позаду через глобалізацію та технологічні зміни, і тими, які змогли скористатися наданими можливостями.

Субнаціональні уряди мають особливо хороші можливості для розробки та впровадження відповідних стратегій регіонального та місцевого розвитку шляхом визначення місцевих порівняльних переваг та реагування на потреби людей. Вони володіють певною спроможністю та гнучкістю діяти та визначати місцеві порівняльні переваги та відповідні проекти розвитку, включаючи достатню відповідальність та ресурси.

Інформаційні джерела

1. Kartashov E.G. European lessons of decentralization. Public management. 2018. № 1 (11). pp. 175-184.
2. Ten Guidelines for Effective Decentralisation Conducive to Regional Development. URL: <https://www.oecd.org/eurasia/countries/ukraine/Ten-Guidelines-for-Effective-Decentralisation-Conducive-to-Regional-Development.pdf>
3. Yevchenko, V., & Terenyak, L. Decentralization as a factor in the development of territorial communities in Ukraine: experience of the EU countries. Public Administration and Regional Development, 2024. № 23, pp. 52-71.

4. Віремейчик А., Рубан О. Управління розвитком територій в умовах децентралізації. Економічний аналіз. 2021. Том 31. № 1. С. 7-16.

5. Krutova A., Kashchena N., Chmil H. Enterprises' economic activity stimulation as a driver of national economy sustainable development. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2020. Вип. 1 (31). С. 162–173.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Серветник А.О., здоб. ОС «бакалавр»

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **О.О. Ким**
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Сучасна специфіка міжнародного бізнесу встановлює нові вимоги до функціонування підприємств. Нестабільність, висока конкуренція та ризикованість вимагають не лише визначення стратегічних напрямків розвитку, але й активного пошуку додаткових джерел фінансування, що забезпечать подальший розвиток, особливо важливий для успішної діяльності на міжнародних ринках. Тому формування інвестиційної привабливості є актуальним питанням для більшості підприємств. Взагалі, інвестиційна привабливість підприємства - це багатогранне поняття. Кожна складова якого піддається впливу як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, та одночасно сприяє формуванню загальної інвестиційної привабливості підприємства. Проблематику інвестиційної привабливості підприємств на різних рівнях та аспекти регулювання інвестиційної діяльності взагалі, були висвітлені зарубіжними та українськими науковцями, серед яких: Барановський О., Піддубна Л., Тридід О., Бланк І., Портер М., Норт Д., Близнюк В., Ястремська О., Ситник О., Гриньова В., Гуляєва Н., Пересада А., Майорова Т., Шубалій О., Шкодін Ю. та ін.

Найчастіше інвестиційну привабливість підприємства (ІПП) характеризують як «інтегральну характеристику з точки зору наявного фінансового стану, можливостей розвитку техніко-економічного та організаційного рівня виробництва, соціальної безпеки та інформаційної забезпеченості»[1]. Д. Норт наголошував на тому, що успішні інвестиції та економічний розвиток залежать від інституційної структури суспільства та ефективності інститутів, що забезпечують правову та економічну стабільність [2]. В Україні цей термін